८. अनुभव – १

रक्षाबंधन

रविवार सुट्टीचा दिवस. मुले मैदानावर खेळत होती. खेळून खेळून दमली आणि मैदानाच्या बाजूला असलेल्या एका कट्ट्यावर बसली. त्यांच्या गप्पागोष्टी सुरू झाल्या.

तेजस : अरे रमेश, आज हातावर राखी कशी?

रमेश : अरे, ताईनं माझ्यासाठी पोस्टानं राखी पाठवली. ती मला आजच मिळाली. मग मी लगेच हातावर राखी बांधली.

ॲना : आम्ही पोस्टानंच राख्या पाठवल्या. त्यांना त्या मिळाल्या असतील.

कविता : कुणाला पाठवल्या गं?

ॲना : अगं, आमच्या शाळेत आम्ही एक उपक्रम केला. बाईंनी आम्हांला शाळेत राख्या आणायला सांगितल्या होत्या. जमलेल्या सगळ्या राख्या आम्ही सीमेवरच्या सैनिकांना पाठवल्या. त्यासोबत शुभेच्छापत्रही पाठवलं.

तेजस : सीमेवरच्या सैनिकांनाच का?

ॲना : सैनिक आपल्या कुटुंबांपासून दूर सीमेवर असतात. देशाचं रक्षण करतात, म्हणून आम्ही त्यांच्यासाठी राख्या पाठवल्या.

कविता : खूपच छान. अगं आमच्या ओळखीचे एक काका अनाथाश्रम चालवतात. तिथं बरीच मुलं आहेत. त्यांना कोणीही नातेवाईक नाहीत. आम्ही दरवर्षी राख्या तयार करून तिथे जाऊन त्यांना राख्या बांधतो. त्यांना खूप आनंद मिळतो.

तेजस : तुम्ही राखी बनवण्यासाठी कोणकोणतं साहित्य वापरलं?

कविता : अरे, त्यासाठी आम्ही रंगीत मखमली कागद, गोंडे, मणी, रंगीत स्पंज अशा वस्तू वापरल्या.

रमेश : आम्हीपण शाळेत रक्षाबंधन केलं. वर्गातल्या मुलींनी आम्हांला राख्या बांधल्या. आम्हीपण त्यांना ओवाळणी घातली. मला रेखानं राखी बांधली. मी भेट म्हणून दिलेलं पेन तिला खूप आवडलं.

सतीश : ताईच्या शाळेत राखी तयार करायला शिकवलं होतं. ताईनं घरी राखी तयार केली. मीपण तिला मदत केली. ताईनं स्वतः तयार केलेली राखी मला बांधली.

तेजस : मला तर माझ्या ताईनं पाटावर बसवलं. त्याभोवती रांगोळी काढली. मला ओवाळलं. हातावर राखी बांधली. मला लाडू भरवला. मग मी ताईला वाकून नमस्कार केला.

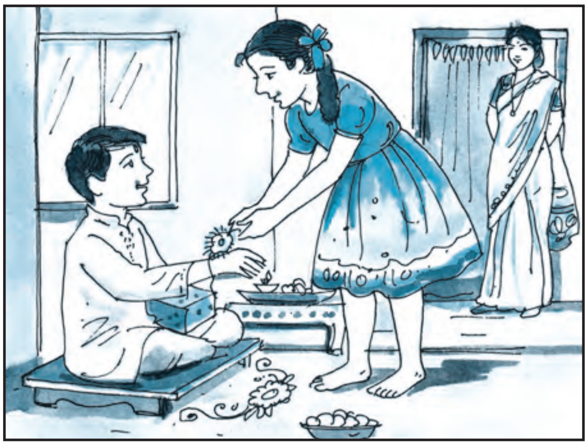

(इतक्यात तेजसला त्याच्या आईने हाक मारली. आणि सर्वजण आपापल्या घरी गेले.)

शब्दार्थ : **अनाथाश्रम** – ज्यांना आई-वडील नाहीत, कुणी नातेवाईक नाहीत, अशा मुलामुलींची राहण्याची जागा. **भरवणे** – स्वतःच्या हाताने खाऊ घालणे.

स्वाध्याय

प्र. १. खालील प्रश्नांची उत्तरे सांगा. लिहा.

(अ) मैदानावर किती मुलेमुली खेळत होती?
(आ) मुले कोणत्या सणाविषयी बोलत होती?
(इ) ॲनाच्या शाळेने कोणता उपक्रम केला?
(ई) रक्षाबंधनाविषयी कविताने कोणता अनुभव सांगितला?
(उ) रक्षाबंधन हा सण कोणत्या महिन्यात येतो?

प्र. २. तुमच्या परिसरात कोणकोणते सण साजरे करतात?

प्र. ३. वाचा. हे शब्द असेच लिहा.

मैदान, आम्ही, सगळ्यांनी, मिळाल्या, अनाथाश्रम, उपक्रम, दरवर्षी, रक्षाबंधन.

प्र. ४. वाचा. ही वाक्ये अशीच लिहा.

(अ) आम्ही पोस्टानंच राख्या पाठवल्या.
(आ) सैनिक देशाचं रक्षण करतात.
(इ) त्यांना कोणीही नातेवाईक नाहीत.
(ई) त्याभोवती रांगोळी काढली.
(उ) सर्वजण आपापल्या घरी गेले.

प्र. ५. तुमच्या घरी कोणकोणते सण साजरे होतात? तुम्हांला आवडणाऱ्या कोणत्याही एका सणाची माहिती लिहा.

प्र. ६. वाचा. समजून घ्या.

एक	अनेक
राखी	राख्या
वही	वह्या
रांगोळी	रांगोळ्या
सुट्टी	सुट्ट्या

एक	अनेक
सैनिक	सैनिक
भाऊ	भाऊ
काका	काका
शाळा	शाळा

उपक्रम : तुम्हांला आलेल्या राख्यांचे वर्गात प्रदर्शन भरवा. राख्या बनवण्यासाठी कोणकोणत्या वस्तू वापरल्या याविषयी चर्चा करा. टाकाऊ वस्तूंपासून राख्या बनवा.

- **वाचा.**

श्रावण महिन्यातील पौर्णिमेला रक्षाबंधनाचा सण साजरा करतात. या पौर्णिमेला नारळी पौर्णिमा असेही म्हणतात. या दिवशी मच्छीमार लोक सागराची पूजा करतात व सागराला नारळ अर्पण करतात.

बहीण भावाला स्नेहाचा धागा बांधते, त्यालाच राखी म्हणतात. या दिवशी घरामध्ये गोड पदार्थ करतात. भाऊबहिणींनी एकमेकांना अडचणीच्या वेळी मदत करावी, अशी भावना त्यामागे असते. बहीण-भावातील नाते अधिक घट्ट करणारा, प्रेम व्यक्त करणारा हा सण आहे. देशातील बहुतेक सर्व भागांत रक्षाबंधन हा सण साजरा केला जातो.

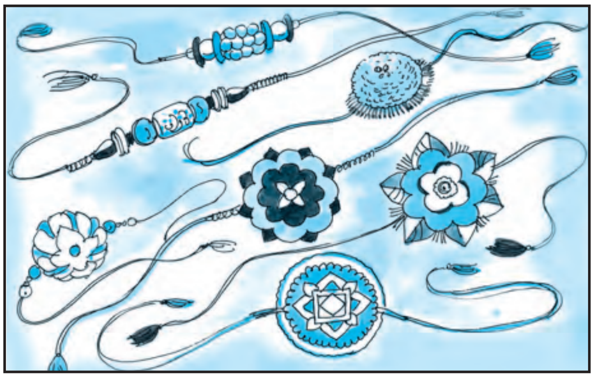

BCH8GH

शिक्षकांसाठी : प्रत्येकी पाच मुलांचा गट करून या पाठातील संवादांचे प्रकट वाचन करून घ्यावे. कोणत्या गटाचे वाचन सर्वांत चांगले वाटले व का, याबाबत विद्यार्थ्यांशी चर्चा करावी. स्वाध्यायानंतर 'वाचा' म्हणून उतारा दिला आहे. त्याचे विद्यार्थ्यांकडून प्रकट वाचन व अनुलेखन करून घ्यावे.